

Participatie- en Communicatieplan **Verkenning Zuidelijk Maasdal**

Versie september 2025

Inhoud

1.	Aanleiding participatie- en communicatieplan	3
2.	Participatie in de verkenning Zuidelijk Maasdal	5
3.	Stakeholders	8
4.	Aanpak verkenning.....	10
5.	Participatiekalender fase 1 en 2.....	17
6.	Communicatie	19

1. Aanleiding participatie- en communicatieplan

In dit document beschrijven we hoe participatie en communicatie worden vormgegeven in de verkenningsfase van het project Zuidelijk Maasdal. Tijdens de verkenning wordt het participatie- en communicatieplan regelmatig geëvalueerd en aangepast. De eerste versie van het plan is bijgevoegd bij de kennisgeving voornemen en participatie in juni 2023.

Deze versie beschrijft de aanpak van participatie en communicatie voor de hele verkenning en bevat een uitwerking (participatiekalender) voor de participatie in de eerste fase van de verkenning.

De verkenning Zuidelijk Maasdal

Het project Zuidelijk Maasdal onderzoekt welke maatregelen nodig zijn om de hoogwaterveiligheid, de veiligheid van het scheepvaartverkeer, de natuur en de ruimtelijke kwaliteit op en langs de Maas te verbeteren. Het plangebied loopt van de Belgische grens bij Eijsden tot en met de monding van de Geul bij Voulwames. Waterschap Limburg, Provincie Limburg, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de gemeenten Maastricht, Meerssen en Eijsden-Margraten werken in dit project samen om deze doelen te bereiken.

De zes overheden (de 'projectpartners') tekenden op 13 juni 2023 het startdocument, zie ook <https://zuidelijkmaasdal.nl/project/documenten/>. In het startdocument staan onder andere de opgaven voor het gebied, de te volgen procedure, het participatieproces en de (destijds actuele) planning van het project beschreven.

Het doel van de verkenning Zuidelijk Maasdal is als volgt:

"Het in samenwerking met de omgeving ontwikkelen van een oplossingsrichting (bestaande uit verschillende samenhangende maatregelen) die ervoor zorgt dat de waterkeringen in 2050 aan de hoogwaterveiligheidsnormen voldoen en dat het transport over water vlot en veilig gaat, waarbij de oplossingsrichting bijdraagt aan een dynamisch riviersysteem met robuuste riviernatuur, duurzame stedelijke ontwikkeling en de ruimtelijke kwaliteit van stad en landschap."

Projectprocedure onder de Omgevingswet

Het project Zuidelijk Maasdal volgt de projectprocedure uit de Omgevingswet. De projectprocedure voor het project Zuidelijk Maasdal ziet er als volgt uit (Figuur 1).

Figuur 1. De projectprocedure

Met het publiceren van de kennisgeving voornemen en participatie (stap 1 en 2 in Figuur 1) in de Staatscourant is de projectprocedure Omgevingswet gestart. Uiteindelijk neemt de minister van Infrastructuur en Waterstaat aan het eind van de verkenning een (ontwerp-)voorkeursbeslissing (stap 3). Na de voorkeursbeslissing volgt de planning- en studiefase (stap 4). In het startdocument is de projectprocedure Omgevingswet verder toegelicht. Het startdocument en het concept-participatieplan zijn bijlagen bij de kennisgeving voornemen en participatie. Deze documenten zijn te vinden op <https://zuidelijkmaasdal.nl/project/documenten/>.

Belang van participatie in de verkenning Zuidelijk Maasdal

De oplossingen die het project onderzoekt, hebben invloed op de woon-, werk- en leefomgeving van bewoners, bedrijven en andere betrokkenen in het gebied. Het is belangrijk om hen te betrekken bij het maken van de plannen. Bovendien kennen zij het gebied als geen ander en kunnen zij waardevolle inzichten en ideeën aandragen. Door actief naar hen te luisteren en samen te werken, zorgen we voor betere en breed gedragen oplossingen.

Onze ambitie is om iedereen die dat wil, in de gelegenheid te stellen om te kunnen participeren in de verkenning. De mate waarin en wijze waarop is afhankelijk van het onderwerp, de rol en het belang van de betrokkene en de fase in de verkenning. Hiervoor wordt een participatieproces georganiseerd. In dit participatie- en communicatieplan is beschreven wat de aanpak is voor participatie en communicatie in de eerste fase van de verkenning, tot aan de vaststelling van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)¹. Het is een uitwerking en aanvulling op wat in de kennisgeving voornemen en participatie, het startdocument en het concept-participatieplan over participatie is opgenomen.

Dit participatie- en communicatieplan:

- Beschrijft **wat de doelen van participatie zijn** in dit project;
- Beschrijft de **uitgangspunten** voor een goed participatieproces;
- Brengt in beeld **wie de stakeholders** zijn;
- Legt vast wat de **vorm, omvang en verwachte opbrengst** van het participatieproces is in het project en hoe dit aansluit op de fasen, mijlpalen en besluitvormingsmomenten die het project doorloopt;
- **Legt verwachtingen en afspraken vast**, om de kans op misverstanden over het participatieproces te verkleinen;
- Is ook een **communicatiemiddel**, waarin voor iedereen binnen en buiten de projectorganisatie duidelijk wordt gemaakt hoe het participatieproces verloopt;
- Licht toe via **welke communicatiekanalen** stakeholders worden geïnformeerd over het project en hoe zij worden betrokken bij participatiemomenten.

Bijwerken van het participatie- en communicatieplan

Tijdens de verkenning wordt dit participatie- en communicatieplan regelmatig geëvalueerd en bijgesteld. Op deze momenten stellen de projectpartners het bijgewerkte communicatie- en participatieplan vast en publiceren zij het bijgewerkte document op de projectwebsite. Dit participatie- en communicatieplan wordt dan ook gezien als een 'levend document'.

¹ De NRD is een belangrijk document, omdat hierin de definitieve onderzoeksopzet voor het plan-milieueffectrapport (plan-MER) wordt vastgelegd

2. Participatie in de verkenning Zuidelijk Maasdal

Wat wordt met participatie bedoeld?

Met participatie bedoelen we: het actief en vroegtijdig betrekken van burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, overheden en andere belangstellenden. Op die manier wordt ruimte geboden aan de omgeving om actief mee te denken en te reageren op de plannen.

Doelen van participatie

Het doel is om met participatie in ieder geval te bereiken:

- Dat betrokkenen **begrijpen waarom** deze verkenning nodig is;
- Dat betrokkenen **begrijpen op welke manier** de verkenning wordt uitgevoerd, welke procedure wordt gevolgd, wanneer er beslissingen worden genomen, op welke momenten en manieren zij inbreng kunnen leveren en wat er met hun bijdrage wordt gedaan;
- Dat betrokkenen **omgevingskennis** in kunnen brengen, wat zorgt voor betere plannen en oplossingen;
- Dat betrokkenen **vertrouwen** hebben in het proces waarmee een voorkeursalternatief tot stand komt, ook al hoeven ze het inhoudelijk niet op alle punten eens te zijn;
- Dat betrokkenen **de projectorganisatie weten te vinden**, zowel voor het aandragen van ideeën als het uiten van zorgen.

Participatie onder de Omgevingswet

In de Omgevingswet zijn alle wetten die tot 1 januari 2024 gingen over de leefomgeving gebundeld en gemoderniseerd. Participatie is een belangrijke pijler in de Omgevingswet. In het kader van een verkenning, als onderdeel van de projectprocedure, vindt altijd participatie plaats door burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden. In paragraaf 4.2 van het Startdocument verkenning Zuidelijk Maasdal² staat een beschrijving van het participatieproces onder de Omgevingswet voor dit project. Hieronder volgt een samenvatting.

De Omgevingswet stelt enkele regels aan de wijze waarop aan het participatieproces invulling wordt gegeven³. Belangrijk is dat onder de Omgevingswet moet worden aangegeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken bij de verkenning. Dit wordt de motiveringsplicht genoemd. De motiveringsplicht geldt zowel voor de voorkeursbeslissing (het eindresultaat van de verkenning) als voor het daaropvolgende projectbesluit (het eindresultaat van de planning- en studiefase), die voor dit project worden vastgesteld.

Het bevoegd gezag, in dit geval de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, dient uiterlijk bij de start van de verkenning een 'kennisgeving participatie' te publiceren. In deze kennisgeving staat:

- wie worden betrokken, waarover en wanneer,
- wat de rol is van het bevoegd gezag en de initiatiefnemer, en
- waar meer informatie beschikbaar komt.

² Zie <https://zuidelijkmaasdal.nl/project/documenten/>.

³ Voor meer informatie, zie Informatieblad Participatie in de Omgevingswet van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties: <https://iplo.nl/publish/pages/192253/informatieblad-participatie-in-de-omgevingswet-wat-regelt-de-wet-januari-2021.pdf>.

In de verkenningfase kan in ieder geval een reactie worden gegeven bij de publicatie van:

- De kennisgeving voornemen en participatie;
- De concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)⁴;
- De ontwerp-voorkeursbeslissing (hierover kan een zienswijze worden ingediend).

Via de kennisgeving voornemen en participatie is aan iedereen de gelegenheid geboden om te reageren op de wijze waarop in de verkenning geparticipeerd kan worden. Dat geldt ook voor de planproducten die nog volgen, ook daar kan iedereen op reageren. Naast inwoners van Nederland kunnen ook inwoners uit Vlaanderen en Wallonië op deze momenten een reactie indienen.

Het eerste reactiemoment heeft al plaatsgevonden. De kennisgeving voornemen en participatie heeft ter inzage gelegen in de periode van 29 juni 2023 tot en met 29 december 2023. Via deze kennisgeving voornemen en participatie is aan iedereen de gelegenheid geboden te reageren op de wijze waarop in de verkenning geparticipeerd kan worden. Er zijn in totaal 29 reacties op binnengekomen. De reacties zijn gebundeld en van een antwoord voorzien in de Consultatienota. Deze kunt u vinden op de website: <https://zuidelijkmaasdal.nl/project/documenten/>. Sommige reacties op de kennisgeving gingen (deels) over participatie. De reacties die ingingen op de participatie-aanpak zijn meegenomen in de totstandkoming van deze versie van het participatie- en communicatieplan.

In de reacties op de kennisgeving zijn ook mogelijke oplossingsrichtingen voor de opgaven aangedragen. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt aangegeven welke oplossingsrichtingen passen binnen de uitgangspunten zoals meegegeven in de kennisgeving en in de verkenning in beschouwing zullen worden genomen. Uiteindelijk zal te zijner tijd in de (ontwerp-)voorkeursbeslissing worden aangegeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken en wat de resultaten zijn van de uitgevoerde verkenning. Daarbij wordt specifiek ingegaan op de door derden voorgedragen mogelijke oplossingen.

Ook bij de NRD en de voorkeursbeslissing wordt een reactienota opgesteld. Publicatie gebeurt via het platform participatie. Indieners van een reactie zullen hierover geïnformeerd worden.

Ook bij de eventuele totstandkoming van een projectbesluit in de planning- en studiefase staat voor iedereen inspraak open en vindt een mer-(beoordelings)procedure plaats. Tegen een projectbesluit kan beroep worden ingesteld.

Onder de Omgevingswet is de verdere invulling van participatie grotendeels vormvrij. Dat betekent dat initiatiefnemers van projecten zelf bepalen wat passende participatie is. De verdere invulling van participatie in de verkenning Zuidelijk Maasdal is beschreven in dit document. De verschillende projectpartners hebben in het kader van de Omgevingswet eigen participatiebeleid opgesteld. Het gaat daarbij onder andere om de *Code maatschappelijke participatie MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport)*. Binnen deze kaders is gezocht naar een gedeelde aanpak voor de participatie in de verkenning Zuidelijk Maasdal.

⁴ Het publiceren van een NRD is niet (meer) wettelijk verplicht en wordt bij dit project vrijwillig gedaan.

Uitgangspunten voor succesvolle participatie

In de verkenning Zuidelijk Maasdal worden de volgende uitgangspunten gehanteerd om te komen tot succesvolle participatie⁵:

- Betrokkenen worden actief geïnformeerd over de opgaven, de mogelijke oplossingen en de mogelijke gevolgen ervan. Over de voortgang van de verkenning, over de wijze waarop zij kunnen bijdragen aan de verkenning, over de beslismomenten. En over de uiteindelijk gemaakte keuzes.
- Betrokkenen weten waar ze informatie kunnen vinden en vragen kunnen stellen.
- Inbreng vanuit de omgeving wordt in het hele proces van de verkenning meegenomen.
- De participatie en communicatie is transparant, navolgbaar en begrijpelijk.
- Bij formele besluitvorming wordt zo veel mogelijk beschreven welke inbreng er uit de maatschappij is gekomen en hoe hier mee is omgegaan.

⁵ Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in het Concept-Participatieplan verkenning Zuidelijk Maasdal van 29 juni 2023.

3. Stakeholders

Stakeholderinventarisatie

Om een goed en volledig beeld te krijgen van de omgeving, is aan het begin van de verkenning een issue- en stakeholdersanalyse uitgevoerd. Met deze analyse is inzicht verkregen in de onderwerpen, ontwikkelingen en gebeurtenissen (*issues*) die spelen in het gebied en welke partijen (*stakeholders*) hierbij betrokken zijn. Dit overzicht vormt een belangrijke basis voor de participatieaanpak en ook voor de communicatie.

Op basis van deze analyse is de projectorganisatie gekomen tot de onderstaande stakeholders en stakeholdergroepen. Deze lijst werken we geregeld bij, zodat we altijd een zo actueel mogelijk beeld hebben.

- Bewoners,
- Bedrijven,
- Ondernemersverenigingen,
- Grondeigenaren en grondgebruikers,
- Terreinbeherende organisaties,
- Dorps- en wijkraden,
- Belangenverenigingen en –organisaties voor natuur, recreatie, toerisme en binnenvaart.
- Bestuurlijke en politieke organisaties,
- Projectontwikkelaars,
- Zand- en grindwinnaars,
- MUMC+,
- Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed,
- Veiligheidsregio Zuid-Limburg,
- Kabel- en leidingbeheerders,
- Ministeries (onder andere IenW, LVVN, VRO en BZK),
- Provincie Limburg,
- Gemeente Maastricht, Eijsden-Margraten en Meerssen,
- Waterschap Limburg,
- Rijkswaterstaat,
- Vlaamse en Waalse overheden, belangenpartijen en bewoners.

Participatieniveaus in de verkenning

In de verkenning Zuidelijk Maasdal betrekken we stakeholders op verschillende 'participatieniveaus'. De participatieladder (Figuur 2) is een model dat niveaus van participatie onderscheidt. Dit model helpt om te bepalen in welke mate stakeholders worden betrokken bij het besluitvormingsproces. De ladder bestaat uit een aantal treden: van informeren tot meebeslissen. In Hoofdstuk 4 komen deze participatieniveaus terug, bij de beschrijving van de vormen van participatie in dit project.

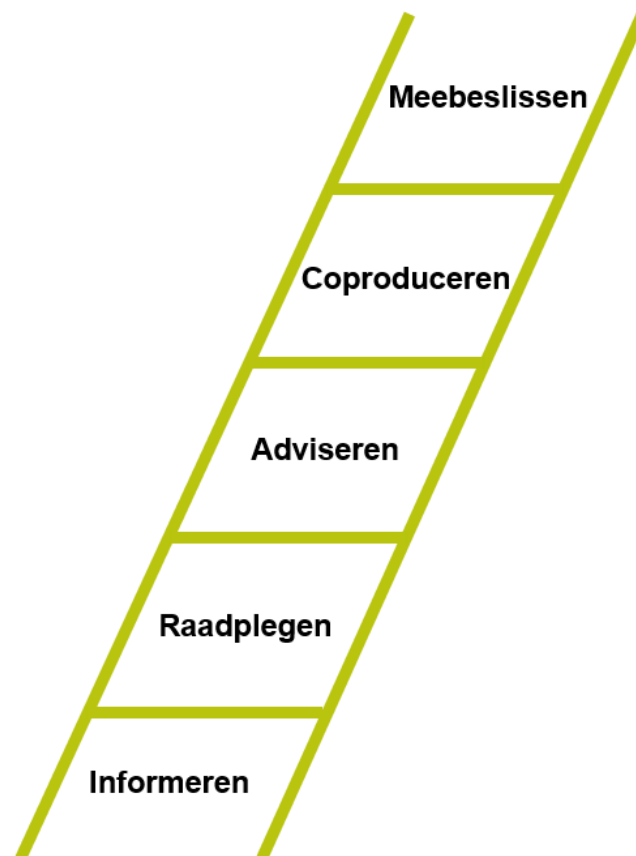
Op het participatieniveau '**meebeslissen**' zijn stakeholders bevoegd om besluiten te nemen over de plannen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de stuurgroep waarin de opdrachtgevers zijn vertegenwoordigd.

Op het participatieniveau '**coproduceren**' werken stakeholders mee aan (een deel van) de plannen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om partijen die meekoppelkansen aandragen en meehelpen in de uitwerking daarvan.

Op het participatieniveau '**adviseren**' gaat de projectorganisatie vroegtijdig in gesprek met stakeholders die de projectorganisatie kunnen adviseren over bijvoorbeeld uitgangspunten voor het project.

Op het niveau '**raadplegen**' worden onderzochte maatregelen voorgelegd aan stakeholders, waarop zij kunnen reageren. De reacties worden door de projectorganisatie gebruikt om de maatregelen verder uit te werken.

Op het participatieniveau '**informer**' worden stakeholders op de hoogte gebracht over wat in het project gebeurt en gaat gebeuren.

Figuur 2 De participatieladder

4. Aanpak verkenning

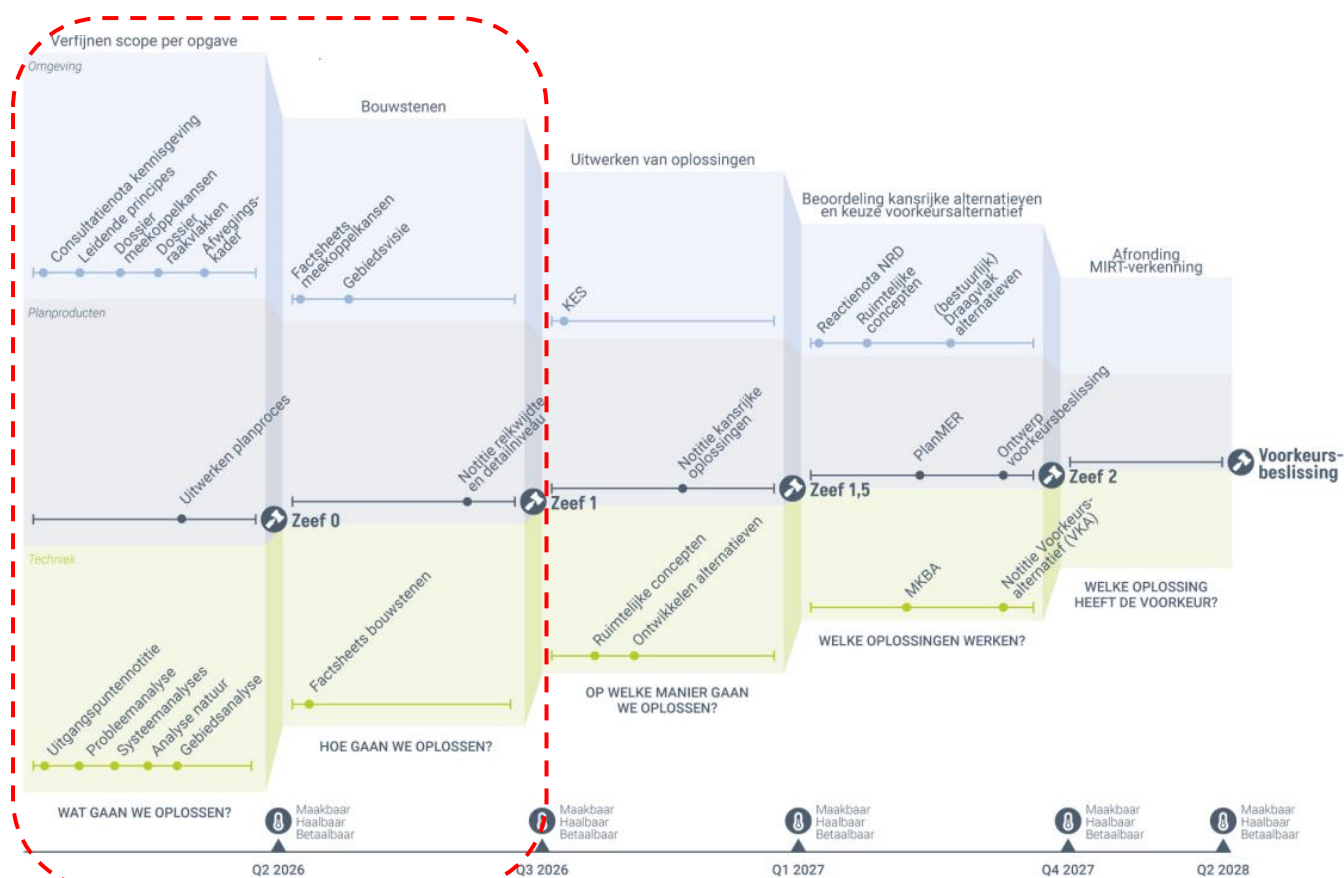
De verkenningfase op hoofdlijnen

De verkenning duurt naar verwachting tot de zomer van 2028 en bestaat uit vijf fasen (Figuur 3). Per fase beantwoorden we één hoofdvraag:

- 1) Wat gaan we oplossen?
- 2) Hoe gaan we het oplossen?
- 3) Op welke manier gaan we het oplossen?
- 4) Welke oplossingen werken?
- 5) Welke oplossing heeft de voorkeur?

Elke fase wordt afgesloten met een beslissing. Deze momenten (mijlpalen) in de planning zijn aangegeven met een hamersymbool. Dit zijn de momenten waarop bestuurders van de samenwerkende partijen een besluit nemen, waarmee inhoudelijk richting wordt gegeven aan de verkenning. Deze belangrijke momenten vormen de basis voor de participatieaanpak.

Op de volgende pagina's worden de verschillende fasen in de verkenning kort toegelicht.

Figuur 3 Planning van de verkenning Zuidelijk Maasdal op hoofdlijnen, waarbij de focus van dit participatie- en communicatieplan met een rode stippellijn is aangegeven

Fase 1) Wat gaan we oplossen? - Q2 2025 tot Q2 2026

In de eerste fase ligt de focus op de opgaven in het gebied: 'Wat gaan we oplossen?'. Per thema (natuur, hoogwaterveiligheid, ruimtelijke ontwikkeling en vlot en veilig transport over water) analyseren we het probleem. Waar liggen de knelpunten en hoe groot is het probleem? We verzamelen kennis uit het gebied, en voeren inhoudelijke onderzoeken uit. Ook stellen we leidende principes op. Dat zijn richtlijnen die ons helpen bij het ontwerpen van maatregelen voor het Zuidelijk Maasdal. Daarnaast maken we een afwegingskader. Hierin leggen we vast hoe we ontwerpkeuzes afwegen in de verkenning.

Bij de aanpak van participatie staat in deze fase het ophalen en delen van kennis en ervaring met de omgeving centraal. De kennis van de omgeving gebruiken we voor de analyses, de ontwikkeling van bouwstenen en meekoppelkansen, en het opstellen van het afwegingskader.

Fase 2) Hoe gaan we oplossen? - Q2 tot Q3 2026

In de fase 'Hoe gaan we oplossen?' formuleren we **bouwstenen**. Dit zijn principe-oplossingen waarmee we specifieke problemen of knelpunten kunnen oplossen. Voorbeelden van bouwstenen zijn een aanpassing van de stuw Borgharen, het aanpassen van dijken of het verbeteren van de informatievoorziening voor schippers op de Maas. Bouwstenen moeten maakbaar, haalbaar en betaalbaar zijn. Keuzes hierover zullen dus mede op basis van technische, beleidsmatige en financiële afwegingen gemaakt worden.

Daarnaast inventariseren we in deze fase meekoppelkansen en raakvlakken. Een **meekoppelkans** is een initiatief of project dat niet noodzakelijk is voor het behalen van de doelen van de verkenning maar wel leidt tot meerwaarde. Een meekoppelkans wordt aangedragen en getrokken door een lokale, regionale of landelijke partij, waarbij deze ook verantwoordelijk is voor de inhoudelijke uitwerking, tijdig rondkrijgen van de financiering van de meerkosten, beheersing van risico's en besluitvorming. Een meekoppelkans moet vergunbaar zijn, er dient zicht op financiering te zijn en het moet passen binnen de planning van het project. Een **raakvlak** is een initiatief of project dat géén onderdeel is van de verkenning maar wel van invloed kan zijn op het proces dan wel de inhoud van de verkenning.

Bij de participatiebijeenkomsten die we in deze fase organiseren, vragen we belangstellenden om mee te denken over bouwstenen, meekoppelkansen en raakvlakken. De factsheets van de bouwstenen die we in deze fase maken, bestaan uit korte beschrijvingen en schetsen van de bouwstenen. Ook voor meekoppelkansen maken we factsheets.

Daarnaast werken we in deze fase aan de **Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)**. Hierin komt te staan welke bouwstenen we wel en niet gaan onderzoeken in het milieueffectrapport (plan-MER). De factsheets van de bouwstenen vormen een bijlage bij de NRD. In de NRD wordt ook aangegeven welke door de omgeving aangedragen oplossingsrichtingen passen binnen de uitgangspunten zoals meegegeven in de kennisgeving en in de verkenning in beschouwing zullen worden genomen. In de NRD wordt tot slot het beoordelingskader, de reikwijdte en het detailniveau van het milieuonderzoek in het plan-MER vastgelegd. De concept-NRD wordt ter inzage gelegd. Dat betekent dat iedereen die dat wil, een reactie kan indienen. Over de reikwijdte en het detailniveau van het plan-MER zal ook advies worden gevraagd aan de wettelijke adviseurs en de Commissie mer.

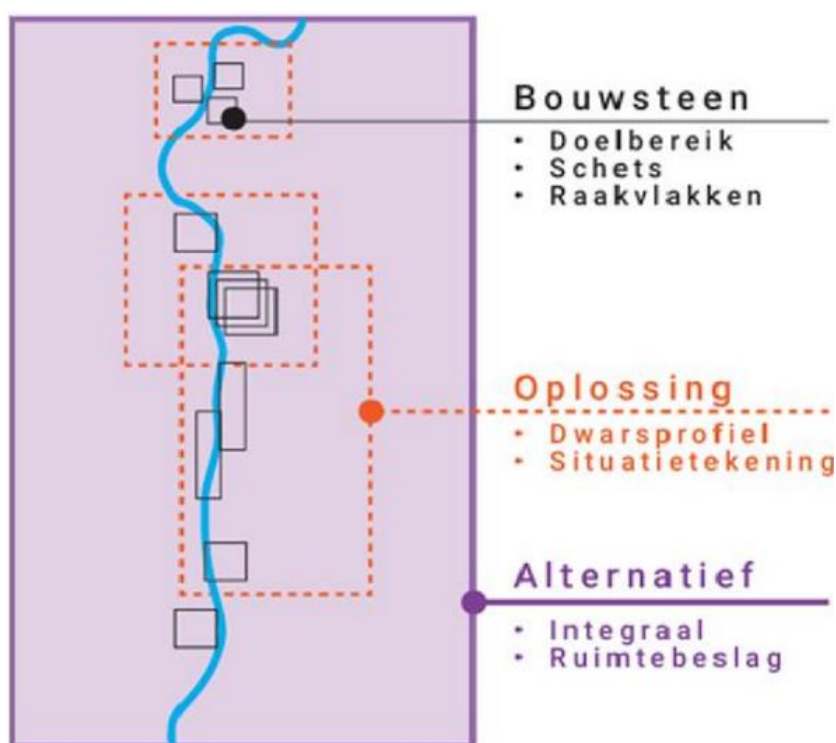
Ook ontwikkelen we in deze fase een gebiedsvisie. Deze visie beschrijft in woord en beeld hoe het Zuidelijk Maasdal er in de toekomst uit kan zien. We baseren de visie op de gebiedsanalyse, bestaande documenten en ruimtelijk beleid, en wat de omgeving belangrijk vindt. De gebiedsvisie vormt een ruimtelijk kader voor de (schets)ontwerpen die in de volgende fasen worden gemaakt.

De reacties en adviezen op de concept-NRD worden meegenomen bij het maken van de definitieve onderzoeksopzet voor het plan-MER. Deze wordt vastgesteld in de definitieve NRD. De uitkomsten hiervan kunnen bijvoorbeeld zijn dat meer bouwstenen zullen worden onderzocht of dat het beoordelingskader en de te onderzoeken thema's worden bijgesteld.

Fase 3) Op welke manier gaan we oplossen? - Q3 2026 tot Q1 2027

Vervolgens werken we aan de hoofdvraag 'Op welke manier gaan we oplossen?'. In die fase combineren we de kansrijke bouwstenen tot **kansrijke oplossingen**. Een kansrijke oplossing bestaat uit een combinatie van bouwstenen die de opgaven in een deelgebied oplossen. Een voorbeeld van een kansrijke oplossing is een aanpassing van de Stuw Borgharen, in combinatie met het aanpassen van de omliggende dijken en het verbeteren van de informatievoorziening voor schippers op de Maas⁶. De kansrijke oplossingen worden vastgelegd in de Notitie Kansrijke Oplossingen.

Vervolgens voegen we de kansrijke oplossingen op een logische manier samen tot **kansrijke alternatieven** voor het gehele projectgebied. De kansrijke alternatieven geven een volledige invulling aan de projectdoelen en lossen de problemen integraal op. Figuur 4 bevat een schematische weergave van bouwstenen, oplossingen en alternatieven.

Figuur 4 Bouwstenen, oplossingen en alternatieven

Bij het ontwikkelen van kansrijke oplossingen en kansrijke alternatieven wordt de kennis van omgevingspartijen en de markt zo veel mogelijk betrokken. In deze fase staat het ophalen en delen van kennis en ervaring met de

⁶ In werkelijkheid zullen de kansrijke oplossingen bestaan uit meer en concreter uitgewerkte maatregelen dan in dit voorbeeld.

omgeving centraal. Hiervoor organiseren we werksessies. We nemen wensen uit de omgeving mee in het ontwerpproces en koppelen terug hoe we de wensen hebben afgewogen⁷.

Fase 4) Welke oplossingen werken? – Q1 2027 tot Q4 2027

In de vierde fase staat de hoofdvraag 'Welke oplossingen werken?' centraal. In deze fase worden de milieueffecten van de kansrijke alternatieven beoordeeld in het plan-MER. De milieueffecten worden beoordeeld op basis van het beoordelingskader uit de NRD. Daarnaast worden de kosten van de kansrijke alternatieven doorgerekend en wordt het (bestuurlijk) draagvlak voor de alternatieven gepeild. Op basis van alle analyses wordt een **ontwerp-voorkeursbeslissing** opgesteld. De ontwerp-voorkeursbeslissing beschrijft welk integraal alternatief wordt gekozen om de opgaven in het projectgebied aan te pakken.

De participatie in deze fase is gericht op het meenemen van de omgeving in de systematiek van de beoordeling van de milieueffecten. Ook wordt er informatie verstrekt en input gevraagd over de voor- en nadelen van de kansrijke alternatieven en voor de uiteindelijke afweging voor de voorkeursbeslissing. Hiervoor wordt gedacht aan participatiemomenten als informatiebijeenkomsten, werksessies en bijvoorbeeld een digitale mogelijkheid om te reageren.

Fase 5) Welke oplossing heeft de voorkeur? - Q4 2027 tot Q2 2028

In de laatste fase van de verkenning staat de vraag 'Welke oplossing heeft de voorkeur?' centraal. In deze fase is het moment waarop tijdens de verkenning formele inspraak plaatsvindt. In deze fase worden de ontwerp-voorkeursbeslissing en het plan-MER ter inzage gelegd. Iedereen die dat wil, kan hierop een zienswijze indienen. Ook wordt de Commissie mer gevraagd om advies uit te brengen over het plan-MER. In informatiebijeenkomsten worden de ontwerp-voorkeursbeslissing, het plan-MER en de bijbehorende documenten toegelicht. Ook wordt uitgelegd hoe de procedure werkt om een zienswijze in te dienen.

Ingebrachte zienswijzen en advies kunnen leiden tot bijstelling van de ontwerp-voorkeursbeslissing en het daarin opgenomen voorkeursalternatief en het plan-MER. In een zogenaamde Nota van Antwoord wordt beschreven welke zienswijzen zijn ingediend en hoe met die zienswijzen is omgegaan. Deze nota is uiteindelijk onderdeel van de documenten bij de definitieve **voorkeursbeslissing**. Daarin wordt ook ingegaan op het advies van de Commissie mer.

Reactie- en inspraakmomenten

In deze verkenning zijn er drie momenten waarop iedereen een reactie en/of zienswijze kan geven op de gepubliceerde stukken. Dit kan via het Platform Participatie, bij de publicatie van:

- De kennisgeving voornemen en participatie;
- De concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD); en
- De ontwerp-voorkeursbeslissing.

Participatievormen in de verkenning

In de verkenning Zuidelijk Maasdal werken we (aanvullend op de reactie- en inspraakmomenten) met vier participatievormen: werksessies, informatiebijeenkomsten, een adviesgroep en individuele gesprekken. De werkvormen voor participatie in de Verkenning Zuidelijk Maasdal zijn in de volgende alinea's beschreven, waarbij ook de participatieniveaus zijn benoemd. Het niveau van participatie verschilt per participatievorm. Zo is

⁷ De precieze participatieaanpak in fase 3, 4 en 5 wordt nader uitgewerkt in een volgende versie van het participatie- en communicatieplan

bijvoorbeeld een informatiebijeenkomst vooral bedoeld om te informeren en te luisteren naar de inbreng van geïnteresseerden, terwijl we in een werksessie concrete oplossingen uitwerken met stakeholders.

Werksessies

- **Participatievorm:** Een fysieke, interactieve werksessie waarin de projectorganisatie, projectpartners en belangstellenden samen aan de slag gaan. Dit kan per specifieke opgave of per deelgebied (gebiedsgericht), waarbij we alle opgaven behandelen. Tijdens de sessies werken we aan het formuleren van de opgaven, bouwstenen en mogelijke oplossingen. De werksessies worden zorgvuldig voorbereid door de projectorganisatie. Hiervoor worden aan het begin van de verkenning onder andere inventarisatiedagen georganiseerd, waarbij we controleren of we alle benodigde informatie hebben om een goede werksessie te kunnen organiseren.
- **Participatieniveau:** raadplegen, adviseren en coproduceren.
- **Met wie:** projectpartners, belangenorganisaties zoals landschap-/natuur-/cultuurorganisaties, recreatie- en toerisme en binnenvaartorganisaties, bewoners, ondernemers en overige geïnteresseerden, afhankelijk van het onderwerp van de werksessie. Aanmelden kan via een openbare uitnodiging. Als dat nodig is, maakt de projectorganisatie een selectie, afhankelijk van het aantal aanmeldingen en het onderwerp. Daarnaast zullen bepaalde partijen gericht worden uitgenodigd voor werksessies. Mensen die niet bij de werksessies kunnen zijn, krijgen in principe de gelegenheid om bij een latere bijeenkomst inbreng te leveren.
- **Doel:** aanwezigen informeren over opgaven en uitgangspunten, ophalen van gebiedskennis en -informatie, ophalen van mogelijke maatregelen ('bouwstenen'), aanwezigen laten meedenken over leidende principes, het laten controleren van opgehaalde bouwstenen en leidende principes door stakeholders en het inventariseren van draagvlak voor de oplossingen als basis voor besluitvorming door bestuurders.

Informatiebijeenkomsten

- **Participatievorm:** belangstellenden worden bij een informatiebijeenkomst op een fysieke locatie geïnformeerd over de voortgang van het project, de onderzochte opgaven en oplossingen, en de planning. Specialisten uit de projectorganisatie zijn aanwezig om toelichtingen te geven. De bijeenkomsten bieden een gelegenheid voor aanwezigen om zich te laten informeren en zorgen of suggesties te delen. In het kader van de participatie en inspraak worden in ieder geval informatiebijeenkomsten georganiseerd over de concept-NRD en de ontwerp-voorkeursbeslissing. Behalve informatiebijeenkomsten zijn er diverse andere manieren waarop belangstellenden zich kunnen laten informeren, bijvoorbeeld via de projectwebsite (<https://zuidelijkmaasdal.nl/>) of sociale media. Op die manier kunnen belangstellenden die niet aanwezig kunnen zijn bij deze bijeenkomsten altijd op een ander moment informatie tot zich nemen. Een overzicht van de communicatiekanalen van dit project is gegeven in hoofdstuk 6 (Communicatie).
- **Participatieniveau:** informeren en raadplegen.
- **Met wie:** iedereen die geïnteresseerd is (aanmelding via open uitnodiging).
- **Doel:** het informeren van aanwezigen over de voortgang van het project en het ophalen van reacties van aanwezigen op de gepresenteerde informatie. Daarnaast kunnen aanwezigen mondeling zienswijzen indienen bij informatiebijeenkomsten over formele besluiten (bijvoorbeeld de ontwerp-voorkeursbeslissing).

Adviesgroep

- **Participatievorm:** voor het project Zuidelijk Maasdal wordt een adviesgroep ingericht. Deze adviesgroep komt periodiek bijeen om advies uit te brengen aan de projectorganisatie over de inhoud van het project. De adviesgroep krijgt presentaties van de projectorganisatie over de onderwerpen waar we op dat moment mee bezig zijn. Een onafhankelijk voorzitter coördineert de bijeenkomsten. De

adviesgroep brengt schriftelijk advies uit aan de projectorganisatie en de bestuurders die de besluiten nemen (de stuurgroep). Een secretaris vanuit de projectorganisatie maakt van elke bijeenkomst een verslag, dat toegevoegd wordt aan de stukken die naar de bestuurders gaan.

- **Participatieniveau:** adviseren.
- **Met wie:** de adviesgroep wordt samengesteld op basis van interessepeilingen bij bijeenkomsten met stakeholders in het najaar van 2025. De adviesgroep dient te bestaan uit een gebalanceerde samenstelling van vertegenwoordigers van bewoners, ondernemers, terreinbeheerders, aandragers van meekoppelkansen, (belangen)verenigingen en anderen die een belang hebben in de opgaven. De adviesgroep bestaat uit ongeveer 20 vertegenwoordigers van bewoners, ondernemers, terreinbeheerders, aandragers van meekoppelkansen, (belangen)verenigingen en andere belangstellenden. Hierbij streven we naar een gebalanceerde vertegenwoordiging van belangen, perspectieven en geografische spreiding binnen de deelgebieden. Daarnaast is belangrijk dat leden van de adviesgroep bereid zijn om mee te denken vanuit het brede maatschappelijke belang.
- **Doel:** de adviesgroep heeft een adviserende rol naar zowel de projectorganisatie als bestuurders en krijgt hierbij de vrijheid om advies uit te brengen vanuit een brede maatschappelijke blik. Door middel van deze adviezen komen verschillende maatschappelijke perspectieven rechtstreeks op de bestuurlijke tafel, waardoor bestuurders beter onderbouwde besluiten kunnen nemen.
- **Wanneer:** de adviesgroep wordt samengesteld in het najaar van 2025 en komt dan voor het eerst bij elkaar in een oprichtingsbijeenkomst. De adviesgroep komt vervolgens steeds vóór de belangrijke besluitvormingsmomenten van het project bij elkaar om over de inhoud te adviseren.

Individuele gesprekken

- **Participatievorm:** tijdens de verkenning voert de projectorganisatie gesprekken met individuele stakeholders. Gezien de grootte van het project en het grote aantal stakeholders, kan de projectorganisatie niet met iedereen individueel om tafel. Er zijn wel mogelijkheden voor iedereen om deel te nemen aan informatiebijeenkomsten en werksessies.
- **Participatieniveau:** raadplegen, adviseren en coproduceren.
- **Met wie:** projectpartners en belangenorganisaties zoals landschap-/natuur-/cultuurorganisaties, recreatie- en toerisme en binnenvaartorganisaties, bewoners, ondernemers, enzovoorts.
- **Doel:** kennismaken met elkaars opgaven en belangen.
- **Wanneer:** op verschillende momenten tijdens de verkenning.

Bestuurlijke en politieke participatie

Ook bestuurders en volksvertegenwoordigers worden geïnformeerd over de voortgang van het project. Hiervoor worden informatiebijeenkomsten voor bestuurders en volksvertegenwoordigers georganiseerd. Deze bijeenkomsten zijn hieronder toegelicht.

Informatiebijeenkomst voor bestuurders

- **Participatievorm:** bij een informatiebijeenkomst voor bestuurders informeert de projectorganisatie de bestuurders van de projectpartners over de voortgang van het project en de onderzochte opgaven en oplossingen. Specialisten uit de projectorganisatie zijn aanwezig om toelichtingen te geven. De bijeenkomst biedt een gelegenheid voor bestuurders om zich te laten informeren en zorgen of suggesties te delen, samen inhoudelijk richting te geven. Bestuurders en leden van de projectorganisatie krijgen hier de gelegenheid om in een informele setting met elkaar van gedachten te wisselen over het project.

- **Participatieniveau:** informeren en raadplegen⁸.
- **Met wie:** bestuurders van de projectpartners.
- **Doel:** bestuurders informeren over de voortgang van het project en voorbereiden op volgende besluitvormingsmomenten.
- **Frequentie:** 1 à 2 keer per jaar, vooruitlopend op besluitvormingsmomenten.

Informatiebijeenkomsten voor volksvertegenwoordigers

- **Participatievorm:** volksvertegenwoordigers worden tijdens een informatiebijeenkomst op een fysieke locatie geïnformeerd over de voortgang van het project, de onderzochte opgaven en oplossingen en de planning. Specialisten uit de projectorganisatie zijn aanwezig om toelichtingen te geven. De bijeenkomst biedt een gelegenheid voor volksvertegenwoordigers om zich te laten informeren en zorgen of suggesties te delen. We houden gezamenlijke informatiebijeenkomsten omdat we het belangrijk vinden dat volksvertegenwoordigers van verschillende partners ook met elkaar in gesprek komen.
- **Participatieniveau:** informeren en raadplegen⁹.
- **Met wie:** volksvertegenwoordigers van betrokken gemeenteraden, algemeen bestuur van het waterschap en leden van provinciale staten.
- **Doel:** volksvertegenwoordigers informeren over de voortgang van het project.
- **Wanneer:** minimaal op twee momenten in de verkenningfase (bij de start van de verkenning en in de aanloop naar de ontwerp-voorkeursbeslissing).

Borging resultaten van participatie

De kennis en informatie die wordt opgehaald tijdens de participatie wordt in de verkenning zoveel mogelijk gebruikt bij het opstellen, uitwerken en beoordelen van plannen en het nemen van beslissingen. Ook wordt in de verkenning een **participatieverslag** bijgehouden. Dit verslag bevat een beschrijving van de participatiemomenten, de inbreng vanuit de omgeving en de wijze waarop deze inbreng is gewogen en verwerkt in het proces richting een voorkeursalternatief. Het participatieverslag (of de reactienota) wordt aan het eind van de verkenning opgeleverd en vormt onderdeel van de stukken bij de (ontwerp-)voorkeursbeslissing.

Inbreng wordt altijd op een onderbouwde manier wel of niet gehonoreerd in **honoreringsbesluiten**. Niet alles wat via participatie wordt ingebracht, wordt per definitie overgenomen in het voorkeursalternatief. Ingebrachte maatregelen of plannen kunnen dus ook afvallen. De honoreringsbesluiten worden gecommuniceerd naar de stakeholders die de inbreng hebben ingediend.

Daarnaast publiceert het project reactienota's, waarin we antwoord geven op de reacties en/of zienswijzen op de kennisgeving voornemen en participatie, de concept-NRD en de ontwerp-voorkeursbeslissing.

⁸ Bestuurders beslissen over keuzes die leiden tot de voorkeursbeslissing en staan daarmee feitelijk op het participatieniveau 'meebeslissen', maar bij de informatiebijeenkomsten worden geen beslissingen genomen.

⁹ Volksvertegenwoordigers beslissen over specifieke onderdelen van besluiten die onder het beheergebied en de verantwoordelijkheden van de betreffende overheid vallen. Daarmee staan zij feitelijk op het participatieniveau 'meebeslissen', maar bij de informatiebijeenkomsten worden geen beslissingen genomen.

5. Participatiekalender fase 1 en 2

In Tabel 1 is de kalender met participatiemomenten voor de periode Q2 2025 tot en met Q1 2026 opgenomen. Deze kalender bevat het deel van de verkenning tot aan de publicatie van de concept-NRD. De NRD is een belangrijk document, omdat hierin de definitieve onderzoeksopzet voor het plan-milieueffectrapport (plan-MER) wordt vastgelegd. Belangrijk om te weten, is dat er ook perioden zijn waarin de projectorganisatie minder zichtbaar is (zie tekstvak 'participatiepauzes').

Participatiepauzes

In de verkenning Zuidelijk Maasdal zijn er perioden waarin geen participatiemomenten plaatsvinden. De projectorganisatie is dan tijdelijk minder zichtbaar voor de omgeving. We hebben die perioden nodig om de resultaten van de participatiemomenten te verwerken in de plannen en ons voor te bereiden op de komende werkzaamheden. Dit betekent niet dat participatie dan volledig stil komt te liggen. We gebruiken deze perioden ook om te verdiepen door bijvoorbeeld individuele gesprekken te voeren.

Tabel 1 De participatiekalender tot aan de publicatie van de NRD

Participatiemoment	Focus van de inbreng	Participatie-niveau	Met wie	Wanneer ¹⁰
Inventarisatiedagen	Ophalen van kennis over het gebied en de opgaven	Raadplegen, adviseren en coproduceren	Professionele stakeholders per deelopgave	14 t/m 19 mei 2025
Werk sessie per deelopgave ('thematafels')	Ophalen van kennis over het gebied en de opgaven en controleren van informatie die tijdens de inventarisatiedagen is opgehaald	Raadplegen, adviseren en coproduceren	Professionele stakeholders per deelopgave	10 juni 2025
Informatiebijeenkomst voor volksvertegenwoordigers	Volksvertegenwoordigers informeren	Informeren en raadplegen	Volksvertegenwoordigers van de projectpartners	19 september 2025
Informatiemarkten	Aanwezigen informeren over de voortgang van het project, mogelijkheid om te reageren op bouwstenen	Informeren en raadplegen	Iedereen die geïnteresseerd is	22 en 24 september 2025
Informatiebijeenkomst voor bestuurders	Directeuren en bestuurders informeren	Informeren en raadplegen	Directeuren en bestuurders van de projectpartners	6 oktober 2025

¹⁰ De datums op de website <https://zuidelijkmaasdal.nl/> zijn altijd actueel en leidend

Participatiemoment	Focus van de inbreng	Participatie-niveau	Met wie	Wanneer ¹⁰
Werk sessie per deelgebied ('gebiedstafels')	Aanwezigen informeren over opgaven, ophalen van gebiedskennis en -informatie, ophalen van mogelijke maatregelen ('bouwstenen'), aanwezigen laten meedenken over leidende principes en draagvlak voor oplossingen peilen	Raadplegen, adviseren en coproduceren	Iedereen die geïnteresseerd is (op aanmelding)	november 2025
Adviesgroep	Oprichtingsbijeenkomst, kennismaking, presentatie van de probleemanalyse door de projectorganisatie en een vooruitblik op aankomende adviesmomenten	Adviseren	Adviesgroep	november 2025
- Participatiepauze -				
Informatiemarkt(en)	Terugkoppeling over opgehaalde bouwstenen en integrale opgave	Informeren en raadplegen	Iedereen die geïnteresseerd is	Q1 2026
Adviesgroep	Advisering over de NRD	Adviseren	Adviesgroep	Q1 2026

Doorkijk naar participatie in de volgende fasen van de verkenning

Eind 2025 werken we dit participatie- en communicatieplan bij en vullen we de participatiekalender aan voor de periode na de vaststelling van de NRD. In die periode wordt de concept-NRD gepubliceerd en ter inzage gelegd. Vervolgens ontwikkelen we kansrijke oplossingen en kansrijke alternatieven om de opgaven op te lossen. De precieze participatieaanpak in die fase wordt nader uitgewerkt in een volgende versie van dit participatie- en communicatieplan. Hetzelfde geldt voor de periode daarna, waarin onder andere de milieueffectrapportage wordt uitgevoerd, en de periode daaropvolgend, waarin wordt gewerkt naar een voorkeursalternatief.

Grote mijlpalen en besluiten in de volgende fasen zijn:

- Medio januari 2026 – vaststellen opgaven per thema, leidende principes en afweegkader bouwstenen;
- April 2026 – vaststellen gebiedsvisie, beoordelingskader en concept-NRD met concept-factsheets van bouwstenen en meekoppelkansen (hierop volgt publicatie van de concept-NRD met een reactietermijn van zes weken);
- September 2026 – vaststellen NRD met factsheets van bouwstenen en meekoppelkansen;
- Oktober 2026 – vaststellen kansrijke oplossingen;
- December 2026 – vaststellen kansrijke alternatieven;
- April 2027 – vaststellen concept-voorkeursalternatief, concept-milieueffectrapport (concept-plan-MER), kostenraming en maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA);
- Juni 2027 – vaststellen voorkeursalternatief en MER;
- November 2027 – ontwerp-voorkeursbeslissing minister van IenW;
- 2028 – zienswijzen op ontwerp-voorkeursbeslissing en plan-MER;
- 2028 – vaststellen voorkeursbeslissing door minister van IenW.

6. Communicatie

Een goede communicatiestrategie is nodig om alle betrokkenen goed te informeren en actief bij het proces te betrekken. We zorgen voor een goede, toegankelijke en duidelijke informatievoorziening waarbij we gebruikmaken van diverse communicatiemiddelen.

Afzenderschap

Communicatie over en namens het project, vindt plaats met de afzender 'Zuidelijk Maasdal'. Op deze manier is er een duidelijk aanspreekpunt voor de omgeving voor alle facetten van het project. Aanvullend is het mogelijk dat de zes individuele samenwerkingspartners communicatie van het project overnemen. De voorzitter van de stuurgroep Zuidelijk Maasdal (wethouder van de gemeente Maastricht) is het aanspreekpunt voor externe communicatie over het project.

Uitgangspunten voor communicatie

Tijdens de hele verkenningsfase vindt communicatie over het project plaats. De manier waarop het project communiceert, lichten we toe aan de hand van drie uitgangspunten.

Goede informatievoorziening

Een sterke informatievoorziening is essentieel voor het participatieproces. Door relevante en actuele informatie te delen, worden alle betrokkenen op de hoogte gehouden van de voortgang, besluiten en mogelijkheden tot inspraak. We communiceren op vaste momenten, zoals rondom belangrijke mijlpalen in het project, na elk participatiemoment, bij de start en uitkomsten van onderzoeken, en bij andere relevante ontwikkelingen of besluiten. Daarnaast ontvangen inwoners periodiek een nieuwsbrief en plaatsen we tussentijdse updates via de projectwebsite en sociale media, zodat zij weten wanneer ze nieuwe informatie kunnen verwachten. Dit draagt niet alleen bij aan een beter begrip van het proces, maar versterkt ook het vertrouwen en de betrokkenheid van inwoners, organisaties en andere belangstellenden. Heldere communicatie voorkomt misverstanden en zorgt ervoor dat iedereen beschikt over de juiste kennis om actief mee te denken en bij te dragen aan het project.

Toegankelijke en duidelijke communicatie

Naast het bieden van goede informatie is het belangrijk dat de communicatie begrijpelijk en toegankelijk is voor een breed publiek. We streven naar helder en eenvoudig taalgebruik, zodat zoveel mogelijk mensen de informatie goed kunnen volgen. Tegelijkertijd is het onvermijdelijk dat in sommige gevallen vaktaal en complexe onderwerpen aan bod komen. Zo ook in dit participatie- en communicatieplan. In zulke situaties doen we ons best om deze informatie zo duidelijk mogelijk uit te leggen, bijvoorbeeld door het gebruik van video's, visualisaties of een extra toelichting.

We vinden het belangrijk dat alle betrokkenen – ook mensen met een beperking – de informatie goed kunnen volgen. Daarom besteden we aandacht aan digitale toegankelijkheid. We streven ernaar dat online communicatiekanalen, zoals de website en digitale documenten, zoveel mogelijk voldoen aan de richtlijnen voor toegankelijke content. Denk hierbij aan goed leesbare teksten, alternatief tekstmateriaal bij beeldmateriaal en ondersteuning voor technologieën zoals schermlezers.

Brede mix van middelen

Om een zo breed mogelijk publiek te bereiken, zetten we diverse communicatiemiddelen in. Dit zijn zowel digitale als offline middelen, zoals nieuwsbrieven, sociale media, huis-aan-huisbladen en de projectwebsite. Ook zorgen we voor mogelijkheden om vragen te stellen en feedback te geven, bijvoorbeeld via het e-mailadres: info@zuidelijkmaasdal.nl. Op deze manier versterken we de betrokkenheid en zorgen we ervoor dat iedereen de kans krijgt om mee te denken en bij te dragen aan het proces.

Benodigde communicatie per participatiemoment

In aanloop naar, tijdens en na afloop van participatiemomenten vindt intensieve communicatie plaats. We beschrijven hieronder op welke wijze het project communiceert over de participatiemomenten.

Werksessies

Stakeholders worden via een openbare uitnodiging of persoonlijk uitgenodigd om deel te nemen aan een of meerdere werksessies. Een verslag van de bijeenkomst wordt na afloop gedeeld met de deelnemers. Het verslag plaatst de projectorganisatie ook op de projectwebsite. Deze verslagen bevatten de hoofdlijn van de bijeenkomst, waarbij uiteraard geen privacygevoelige of vertrouwelijke informatie zal worden gedeeld. Via een nieuwsbericht deelt de projectorganisatie de opbrengsten van de werksessie ook via de nieuwsbrief en sociale media kanalen.

Informatiebijeenkomsten

De informatiebijeenkomsten zijn bedoeld om iedereen die dat wenst te informeren en te raadplegen over het project. De aankondiging van de inloopbijeenkomsten vindt plaats via diverse kanalen, waaronder:

- de projectwebsite,
- de nieuwsbrief,
- sociale media,
- kanalen van de samenwerkingspartners (bijvoorbeeld de website van de gemeente en de rubriek in lokale huis-aan-huisbladen, en in voorkomende gevallen ook de Staatscourant, bijvoorbeeld over de informatiebijeenkomst over de ontwerp-voorkeursbeslissing).

Daarnaast deelt het project informatie over de informatiebijeenkomsten met externe partijen zoals de media, belangenorganisaties en dorps/wijkraden met als doel de aankondiging op zoveel mogelijk plaatsen kenbaar te maken.

Na afloop van de informatiebijeenkomsten deelt de projectorganisatie een terugblik via de projectwebsite, nieuwsbrief en sociale media. Deze terugblik bevat onder meer de informatie zoals getoond op de bijeenkomst, zoals posters. Op deze manier krijgen mensen die niet aanwezig kunnen zijn bij een bijeenkomst ook de mogelijkheid om de informatie te ontvangen.